

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ОМЕЛЬЧЕНКО ЮРІЙ ІВАНОВИЧ

УДК 630:43 (477.42)

СТАН ЛІСОПОЖЕЖНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
ПРОТИПОЖЕЖНИХ ЗАХОДІВ У ДП “КОРОСТЕНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК”

Спеціальність 205 - Лісове господарство
Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ Ю.І. ОМЕЛЬЧЕНКО

Керівник роботи:
Бездітко Людмила Володимирівна
канд. вет. наук, доцент

Житомир – 2026

Висновок кафедри

за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри лісового та садово-паркового господарства

№ _____ від «_____» _____ 2026 р.

Завідувач кафедри

_____ Сірук Юрій Вікторович

«___» _____ 2026 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Омельченко Юрій Іванович** захистив

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Омельченко Ю.І. : «Стан лісопожежної небезпеки та удосконалення системи протипожежних заходів у ДП “Коростенський лісгосп АПК”». Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 205 – Лісове господарство. Поліський національний університет, Житомир, 2026.

За результатами аналізу даних за шестирічний період встановлено, що в ДП “Коростенський лісгосп АПК” зареєстровано 17 лісових пожеж із сумарною площею вигорання 210,75 га. Найбільша кількість загорянь (5 випадків) припала на 2020 рік і була переважно зумовлена антропогенними чинниками, що призвело до пошкодження лісових насаджень на площі 203 га. Унаслідок воєнних дій у 2022 році, зокрема ракетних обстрілів, зафіксовано 4 лісові пожежі із загальною площею 3,5 га.

У лісгоспі реалізується комплекс протипожежних заходів, спрямованих на запобігання виникненню та оперативну ліквідацію лісових пожеж із використанням протипожежних заходів. Ліквідацію осередків задимлення та загоряння на ділянках здійснюють фахівці ЛПС у взаємодії з підрозділами ДСНС України та за участю представників міських і селищних територіальних громад.

Ключові слова: вогнегасні засоби, бойові дії, лісові займання, профілактика пожеж, система пожежної безпеки

ANNOTATION

Omelchenko Y.I.: «State of forest fire danger and improvement of the system of fire prevention measures in the SE “Korostenskyi lishosp apk”». – Qualification work to obtain an educational bachelor's degree in specialty 205 - forestry. Polissia National University, Zhytomyr, 2026.

According to the results of data analysis for a six-year period, 17 forest fires were registered in the SE “Korostenskyi lishosp apk” Korosten Forestry and Agricultural Enterprise with a total burned area of 210.75 hectares. The largest number of fires (5 cases) occurred in 2020 and were mainly caused by anthropogenic factors, which led to damage to forest stands on an area of 203 hectares. As a result of military operations in 2022, in particular missile attacks, 4 forest fires were recorded with a total area of 3.5 hectares.

The forest enterprise implements a set of fire prevention measures aimed at preventing the occurrence and prompt elimination of forest fires using fire prevention measures. Elimination of smoke and fire outbreaks on the sites is carried out by specialists of the Forestry Enterprise in cooperation with units of the State Emergency Service of Ukraine and with the participation of representatives of urban and settlement territorial communities.

Key words : fire extinguishing agents, combat operations, forest fires, fire prevention, fire safety system

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІСОПОЖЕЖНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ТА СИСТЕМИ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ЗАХИСТУ	9
РОЗДІЛ ІІ. ПРОГРАМА ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ І ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ’ЄКТА РОБОТИ.....	16
РОЗДІЛ ІІІ. АНАЛІЗ СТАНУ ЛІСОПОЖЕЖНОЇ НЕБЕЗПЕКИ У ДП “КОРОСТЕНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК”.....	22
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	39

ВСТУП

Актуальність теми. Лісові пожежі є одним із найнебезпечніших чинників деградації лісових екосистем, що призводить до зниження біорізноманіття, порушення природних зв'язків, втрати середовищ існування тварин і погіршення екологічного стану територій. Особливої гостроти проблема набула в умовах воєнного стану, коли збройні дії підвищують ризик виникнення пожеж у лісах України. Вибухи боєприпасів, падіння уламків ракет і БПЛА, а також обмежений доступ до окремих територій ускладнюють своєчасне виявлення та ліквідацію загорянь. Додатково ситуація ускладнюється змінами клімату, які сприяють підвищенню температури повітря та зменшенню вологості, що створює умови для поширення вогню [4 29, 33, 40].

У сучасних умовах особливої актуальності набуває дослідження стану лісопожежної безпеки та вдосконалення системи протипожежних заходів у лісогосподарських підприємствах, зокрема в ДП «Коростенський лісгосп АПК». Результати таких досліджень мають значення для підвищення ефективності охорони лісів від пожеж.

Мета роботи - дослідити стан лісопожежної безпеки в ДП «Коростенський лісгосп АПК» та проаналізувати систему протипожежних заходів для обґрунтування шляхів її удосконалення.

Для досягнення поставленої мети вирішити такі завдання:

- дослідити особливості виникнення та поширення лісових пожеж в умовах воєнного стану;
- здійснити систематизацію інформації щодо лісових пожеж у ДП «Коростенський лісгосп АПК»;
- оцінити наявні сили й засоби їх гасіння;
- проаналізувати ефективність діючої системи охорони лісів від пожеж у сучасних умовах;

- оцінити ефективність існуючої системи протипожежних заходів;
- узагальнити результати дослідження та розробити обґрунтовані висновки.

Об’єкт дослідження: лісові території, що перебувають у користуванні ДП «Коростенський лісгосп АПК».

Предмет дослідження: організаційні та практичні аспекти функціонування системи протипожежних заходів у ДП «Коростенський лісгосп АПК».

Методи дослідження: використано загальнонаукові підходи, зокрема спостереження, аналіз, пояснення, а також порівняльний і описовий методи.

Публікації автора за темою дослідження:

1. Бездітко Л.В., Мельнічук Ю.А., **Омельченко Ю.І.** Система забезпечення пожежної безпеки у лісовому господарстві. *Наукові читання - 2026* : матеріали наук.-практ. конф. науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів НІП Екології та лісу (01 травня 2026 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2026. С. 20-21.

2. **Омельченко Ю.І.** Особливості виникнення та наслідки лісових пожеж у Коростенському районі. *Наукові читання - 2026* : матеріали наук.-практ. конф. науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів НІП Екології та лісу (01 травня 2026 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2026. С. 183-184.

Практичне значення. Отримані результати дослідження мають прикладне значення для підвищення ефективності системи попередження та ліквідації лісових пожеж у ДП «Коростенський лісгосп АПК». Проведений аналіз причин виникнення та динаміки пожеж дозволив виявити слабкі місця в організації профілактичних заходів і реагування на загоряння в умовах воєнного стану та кліматичних змін. Практична реалізація результатів сприятиме

зниженню ризику виникнення пожеж, мінімізації збитків та збереженню лісових екосистем.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Роботу викладено на 40 сторінках надрукованого тексту. Містить анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. Матеріал ілюстровано 4 рисунками та 9 таблицями. Перелік використаної літератури налічує 40 джерел.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІСОПОЖЕЖНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ТА СИСТЕМИ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ЗАХИСТУ

Лісопожежна небезпека – це ступінь імовірності виникнення та поширення лісових пожеж, який залежить від погодних умов, типу лісу та людського фактора [23, 35].

Статистичні дані про лісові пожежі в Україні свідчать про їхню значну залежність від людського чинника, сезонних і погодних умов, а в останні роки від наслідків бойових дій. Переважна більшість лісових пожеж (понад 64%) виникає внаслідок необережного поводження з вогнем [1].

Варто відмітити, що у першому півріччі 2025 році, порівняно з попереднім роком ситуація істотно поліпшилася. Також відзначено скорочення площі пожеж у 5 разів (до 2100 га) відносно аналогічного періоду 2024 року. Упродовж першої половини пожежонебезпечного сезону зафіксовано 773 лісові пожежі на площі близько 5000 га [1, 17].

У 2023 році пожежна ситуація в лісах була складною: площа лісових земель, охоплених пожежами, становила 51000 га, що у 3 рази перевищує показник 2022 року. Порівняно з 2021 роком кількість пожеж у 2023 році зросла у 2 рази, а їхня площа збільшилася у 8 разів.

Водночас кліматичні зміни, зокрема підвищення температури та зниження вологості, у поєднанні зі зростанням антропогенного навантаження зумовлюють збільшення кількості та масштабів лісових пожеж у Житомирському регіоні [3, 11, 28, 36].

Лісові пожежі призводять до значних втрат лісових ресурсів, деградації ґрунтів, скорочення біорізноманіття, забруднення атмосферного повітря та порушення екологічної рівноваги. Дослідження, проведені у 2020–2023 роках, дали змогу оцінити стан пожежної ситуації, проаналізувати динаміку її розвитку, масштаби та вплив на екосистеми регіону [9, 12, 16].

Серед основних причин виникнення лісових пожеж у Житомирському регіоні переважає антропогенний фактор (випалювання сухої рослинності, необережне поводження з вогнем, порушення правил використання відкритого вогню в лісах, а також наслідки воєнних дій у період повномасштабного вторгнення до 70% випадків). Значну роль відіграють і природні чинники, зокрема блискавки (18%) [11].

Найскладніша пожежна ситуація на Житомирщині спостерігалася у 2020 році: внаслідок тривалої посухи та людської недбалості було знищено понад 9 тис. га лісових масивів. Упродовж цього періоду зафіксовано 125 випадків лісових пожеж [11].

Суттєву небезпеку становлять лісові пожежі в Чорнобильській зоні відчуження. Лісові насадження тут представлені переважно сосною звичайною та мішаними широколистяними породами – дубом звичайним, осикою, вільхою, березою, які характеризуються високою займистістю. Це зумовлює часте виникнення та швидке поширення пожеж на цих територіях. У 2020 році в межах зони відчуження вогнем було охоплено щонайменше 50 тис. га лісів і перелогових земель, що становить майже п'яту частину її площі [39].

Головними причинами масштабних загорянь стали тривалий посушливий період, необережне поводження з вогнем і неконтрольоване випалювання післяжнивних залишків та сухої рослинності. У результаті було завдано значної шкоди лісовим екосистемам і біорізноманіттю регіону.

Особливо масштабні пожежі були зареєстровані на півночі Житомирської області – в Овруцькому, Лугинському, Народицькому та Словечанському районах, де вогонь охопив близько 43 000 га лісових площ [9, 11].

Варто відмітити, що дослідження показників за 2021 рік засвідчує тенденцію до зменшення кількості лісових пожеж. Зокрема, у цей період ситуація

помітно покращилася, а кількість випадків пожеж скоротилася до 70, тоді як загальна площа ушкоджених лісів становила близько 2500 га.

Скорочення кількості пожеж стало можливим тільки завдяки впровадженню комплексу протипожежних заходів, зокрема облаштуванню протипожежних смуг, посиленню охорони лісів у найбільш ризикованих районах та активному інформуванню населення, а також завдяки розширенню превентивних дій на державному рівні. Водночас вагомим чинником залишалися сприятливі кліматичні умови, які знижували ймовірність появи лісових пожеж [2].

Упродовж 2022 року у Житомирському регіоні було зареєстровано 73 випадки пожеж, унаслідок яких знищено майже 2000 га лісових масивів через необережне поводження з вогнем і навмисні підпали. Додатково значної шкоди лісовим екосистемам завдали пожежі, спричинені бойовими діями.

Умови воєнного часу зумовлюють виникнення лісових пожеж не лише як побічного наслідку бойових дій, а й як результат цілеспрямованого використання зброї під час виконання тактичних завдань. Водночас пожежі можуть виникати неконтрольовано і поширюватись як у зоні активних бойових дій, так і за її межами – на окупованих або замінованих територіях [20].

За даними супутникового моніторингу, у 2022 році в Житомирському регіоні було зафіксовано лісові пожежі на площі 2582,3 га.

Крім цього, найбільші за площею лісові пожежі викликані бойовими діями, були зафіксовані в Народицькому лісгоспі на площі 2380 га. Також значних втрат зазнали й інші лісогосподарські підприємства: Білокоровицький лісгосп – 93,3 га, Житомирський військовий лісгосп – 0,65 га, Малинський лісгосп – 0,25 га і Малинський лісгосп АПК – 53,2 га, Овруцький лісгосп – 5,8 га і Овруцький спецлісгосп – 43,6 га, Коростенський лісгосп – 2,0 га і Коростенський лісгосп АПК – 3,5 га [6, 24-26].

Серед найбільш тривалих і руйнівних наслідків війни особливе місце займають лісові пожежі. Їх виникнення зумовлюється низкою чинників, зокрема бойовими діями, ракетними обстрілами, вибухами снарядів і мін, детонацією вибухових пристроїв, займанням військової техніки та залишками паливно-мастильних матеріалів [27, 30, 31]. Усе це спричиняє масштабні загоряння, які швидко поширюються та знищують сотні гектарів лісу, при цьому їх гасіння ускладнюється через ризик замінування територій (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Вплив воєнних дій на лісові ресурси Житомирського регіону

Унаслідок лісових пожеж відбувається знищення чагарникового і трав'яного ярусів, загибель представників флори й фауни, забруднення ґрунтів і підземних вод та небезпечний викид у атмосферу значних обсягів вуглекислого газу [22]. Такі негативні процеси призводять до втрати лісових екосистем, які в більшості випадків не підлягають повноцінному відновленню, оголення ґрунту призводить до його ерозії (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Наслідки лісової пожежі

Оскільки в умовах бойових дій гасіння пожеж на лісових територіях не здійснюється, це призводило до швидкого поширення вогню на значні площі.

Особливо небезпечними стали наслідки пожеж у Чорнобильській зоні відчуження, де у 2022 році, через 34 роки після аварії на ЧАЕС, вогонь спричинив повторний підйом і поширення радіоізотопів, що залишилися в екосистемах і досі становлять загрозу [13, 14].

Лише в період окупації зони відчуження з 24 лютого по 31 березня 2022 року, за даними супутникового моніторингу, було виявлено 30 осередків пожеж загальною площею понад 8700 га. Із них близько 2500 га припадало на ліси, 5000 га – на перелоги, а також постраждали згарища минулих років і покинуті населені пункти. Важливо зазначити, що за короткий період окупації Чорнобильської зони відчуження було знищено вогнем близько 22 тисяч гектарів лісів.

Серед основних причин виникнення пожеж варто стали постійні обстріли, відсутність системи охорони лісів, неможливість оперативного реагування рятувальних служб, а також несприятливі погодні умови – дефіцит опадів, підвищені температури та наявність сухостою.

Після завершення тимчасової окупації частини Полісся Житомирщини та Чорнобильської зони значні площі лісів залишилися знищеними внаслідок розміщення бойової техніки, вибухів та обстрілів. Більшість територій і надалі є замінованими та оснащеними розтяжками, що створює постійну загрозу для диких тварин, які зазнають каліцтв або гинуть унаслідок детонацій [13, 14].

Важливо відмітити, що значна частина техніки, призначеної для ліквідації локальних пожеж, була зруйнована або розкрадена військовими рф.

З урахуванням аналізу пожежної ситуації попередніх років та кліматичних змін потрібно зазначити, що небезпека виникнення лісових пожеж залишається високою. Зокрема, у вересні 2024 року на території Житомирського регіону було зафіксовано рекордну посуху. У цьому ж році в Овруцькому та Лугинському районах пожежами було охоплено 2450 га лісу, з яких близько 35% стали наслідком агресії рф.

Загальна динаміка лісових пожеж свідчить про поступове зменшення їх кількості та площі ураження. Водночас у 2025 році проблема лісових пожеж залишається надзвичайно актуальною, оскільки значна частина загорянь і надалі спричиняється людською необережністю [17].

У природних екосистемах Житомирщини з початку 2025 року зафіксовано 312 пожеж. Лише протягом одного тижня квітня 2025 року на території Коростенського надлісництва виникло 11 лісових пожеж, унаслідок яких вигоріло 54 га лісових масивів. Основними причинами стали різке підвищення температури повітря та підпали сухої рослинності на сільськогосподарських угіддях поблизу лісових ділянок.

Варто зазначити, що в Житомирському регіоні для запобігання подальшому поширенню вогню на територіях, де було розмінування підрозділами ДСНС та ЗСУ, застосовується тактика локалізації пожежі по її периметру [21, 37].

У регіоні також активно впроваджуються профілактичні заходи, зокрема заборона спалювання сухої рослинності, обмеження відвідування лісів у періоди високої пожежної небезпеки та проведення роз'яснювальної роботи серед населення [18].

Крім того, система протипожежного захисту Житомирського регіону базується на поєднанні профілактики, моніторингу, технічного забезпечення та міжвідомчої взаємодії, що забезпечує підвищення ефективності охорони лісових екосистем [19, 35].

Одним із ключових напрямів є впровадження цифрового моніторингу лісових масивів. Використання супутникових даних, безпілотних літальних апаратів (дронів) та автоматизованих камер спостереження дає змогу оперативно виявляти осередки загоряння навіть на ранніх стадіях. Це суттєво скорочує час реагування та зменшує масштаби можливих втрат [38].

Сучасні підходи також передбачають розвиток міжвідомчої взаємодії між лісовими господарствами, ДСНС, місцевими органами влади та Збройними Силами України, що особливо важливо в умовах підвищеної пожежної небезпеки [7, 21].

Таким чином, сучасна система протипожежного захисту лісів є багаторівневою та комплексною, орієнтованою на попередження пожеж, швидке виявлення загорянь і мінімізацію їх негативних наслідків.

РОЗДІЛ II. ПРОГРАМА ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ І ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА РОБОТИ

2.1. Програма досліджень

На початковому етапі проведення досліджень у межах кваліфікаційної роботи було визначено програму, що охоплює комплекс завдань та їх послідовне виконання, зокрема:

- здійснення бібліографічного пошуку, опрацювання та аналізу наукових літературних джерел за обраною тематикою;
- проведення моніторингу лісових пожеж на територіях підприємства та визначення причин їх виникнення;
- вивчення нормативної документації у сфері пожежної безпеки підприємства;
- аналіз системи профілактичних протипожежних заходів;
- оцінювання наявності засобів пожежогасіння, спеціального інструменту та обладнання;
- дослідження організації лісопожежних підрозділів і охоронних служб для запобігання та ліквідації лісових пожеж;
- розроблення календарного плану впровадження та реалізації профілактичних заходів.

2.2. Методи та методика дослідження

Для отримання даних щодо лісопожежної ситуації в ДП «Коростенський ЛГ АПК» у межах виконання кваліфікаційної роботи було опрацьовано звітну документацію підприємства, інформаційні матеріали офіційного сайту Державного агентства лісових ресурсів України, а також аналітичну звітність Головного управління ДСНС України у Житомирській області [7, 8, 10].

З метою формування характеристики та аналізу кліматичних умов його розташування було здійснено збір і опрацювання планової документації та річних звітів підприємства.

Визначення класу пожежної небезпеки проводили відповідно до «Шкали оцінки природної пожежної небезпеки лісових ділянок лісового фонду».

Важливим етапом дослідження стало опрацювання звітної документації щодо причин виникнення зареєстрованих лісових пожеж на території ДП «Коростенський ЛГ АПК» за період 2020-2025 років.

Подальший етап передбачав аналіз забезпеченості силами та засобами пожежогасіння, необхідними для оперативного реагування, локалізації та ліквідації осередків задимлення і загорянь.

Окремо було досліджено особливості функціонування системи протипожежного захисту в умовах бойових дій, а також проблемні аспекти гасіння лісових пожеж у цей період.

У межах оцінки впровадження протипожежних заходів вивчено процес гасіння пожеж із використанням наявної техніки та обладнання на території Житомирської області, зокрема в районах розташування лісгоспу, що зазнавали обстрілів під час бойових дій.

Подальший аналіз дозволив отримати дані зі звітної документації та журналів обліку забезпечення засобами пожежогасіння ЛПС-1 у кожному лісництві.

Паралельно було здійснено аналіз планів профілактичних протипожежних заходів та оцінку ефективності їх реалізації в лісгоспі. Зокрема, розглянуто:

- мобілізаційний план дій у разі виникнення лісової пожежі;
- організацію лісової охорони та створення протипожежних постів у кожному лісництві;

- забезпечення охорони лісових масивів у пожежонебезпечний період;
- проведення навчань для працівників лісництв щодо алгоритму дій у разі виникнення пожежі;
- оснащення технічними засобами виявлення задимлення та загорянь, засобами зв'язку (переносними та стаціонарними), системами відеоспостереження і засобами індивідуального захисту.

Другий етап дослідження передбачав опрацювання нормативної документації з питань пожежної безпеки та аналіз рівня її ведення у підрозділах лісгоспу, зокрема:

- журнали інструктажів з питань пожежної безпеки;
- журнали обліку вогнегасників на об'єктах;
- журнали обліку засобів пожежогасіння;
- журнали систем протипожежного захисту.

2.3. Характеристика умов проведення дослідження

Дослідження системи моніторингу лісових пожеж та організації протипожежного захисту проводилися на базі Дочірнього підприємства «Коростенський лісгосп АПК», яке підпорядковується Житомирському обласному підприємству «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради (далі - лісгосп). Підприємство було створене у 2000 році [10].

Лісгосп розташований у Коростенському адміністративному районі центральної частини Житомирської області, що характеризується розвиненою транспортною інфраструктурою (залізничні та автомобільні шляхи сполучення). Загальна площа підприємства становить 24498,5 га. На цій території функціонують 4 лісництва, 7 рекреаційних пунктів, розсадники для вирощування лісових культур, автотранспортний гараж та лісова пожежна станція (ЛПС-1) у

рисунку 2.1. Площа лісових угідь становить 22 835 га, з яких 6 550 га вкриті лісовою рослинністю.

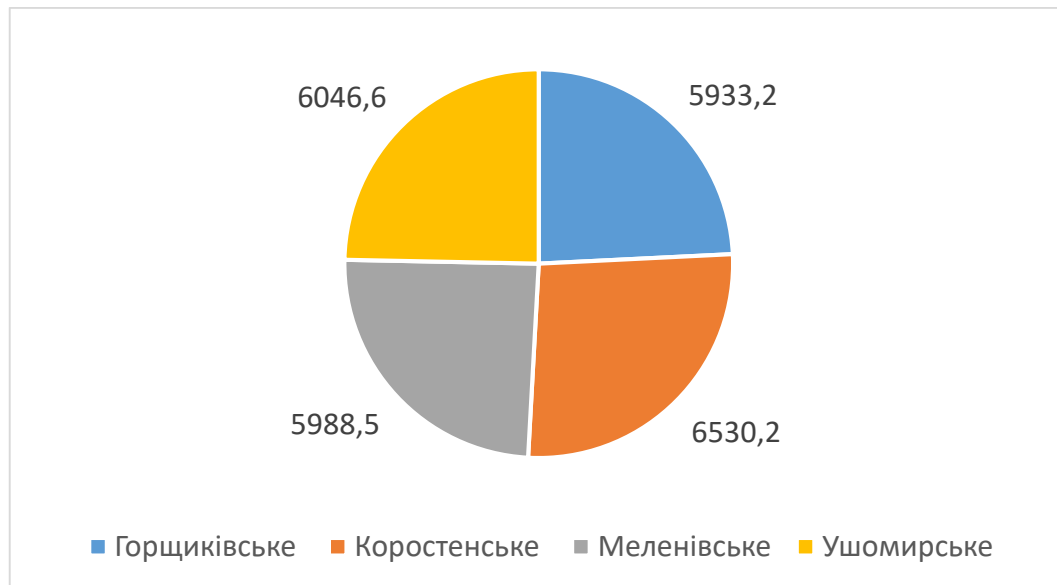

Рис. 2.1. Структурні підрозділи ДП «Коростенський лісгосп АПК»

Побічне користування лісом у лісгоспі обмежене внаслідок радіоактивного забруднення територій після аварії на Чорнобильській АЕС.

За результатами розподілу земель лісового фонду, площі 847,4 га (4 %) віднесено до природоохоронних територій, 1760,4 га (9,3 %) – до рекреаційно-оздоровчих, 5543,8 га (24 %) – до захисних та 16321,2 га (67,7 %) – до експлуатаційних категорій у таблиці 2.1.

Структура деревостанів на території лісгоспу характеризується переважанням хвойних порід, частка яких становить 48,8 %. Дещо меншу площу займають м'яколистяні породи – 44,9 %, тоді як частка твердолистяних порід є найменшою і становить 6,3 % (табл. 2.2). Такий розподіл деревостанів обов'язково враховується при визначенні класу пожежної небезпеки лісових земель у межах лісгоспу. Серед основних деревних порід, що зростають у лісництвах, переважає сосна звичайна – 9950,5 га (48,7 %) серед хвойних порід.

Таблиця 2.1.

Категорії лісів та їх площі в ДП “Коростенський ЛГ АПК”

Назва категорій лісів	Площа, га	
	фактична	запроєктована
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення:		
заказники	725,2	847,4
Рекреаційно-оздоровчі ліси:		
ліси у межах населених пунктів	0,3	91,0
лісогосподарська частина лісів зелених зон	1050,4	1668,1
лісопаркова частина лісів зелених зон	-	13,3
Разом:	1050,7	1772,4
Захисні ліси:		
ліси уздовж смуг відведення залізниць	986,6	985,4
ліси уздовж смуг відведення автомобільних доріг	630,7	619,7
ліси уздовж берегів річок, навколо озер та інших водойм	1296,9	1522,9
інші захисні ліси	3118,9	2415,8
Разом:	6033,1	5543,8
Експлуатаційні ліси	16395,4	16321,2
Усього:	24204,4	24484,8

Таблиця 2.2.

Склад деревостану лісових ділянок ДП “Коростенський ЛГ АПК”

Деревні породи	Площа, га	%
Вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки	20427,2	100,0
Хвойних порід	9953,8	48,8
Твердолистяних порід	1300,4	6,3
М'яколистяних порід	9173,0	44,9
Загальна площа земель лісогосподарського призначення	24204,4	

Із твердолистяних домінує дуб звичайний – 981,6 га (4,8 %), а серед м'яколистяних – береза повисла, яка займає 5 283,5 га (25,7 %) (табл. 2.3). До

основних характеристик лісових насаджень Коростенського лісгоспу, що використовуються при оцінюванні класів пожежної небезпеки, належить значна частка хвойних порід (48,7 %), серед яких переважає сосна звичайна.

Таблиця 2.3.

**Відсоткове співвідношення деревних порід у лісових насадженнях
ДП «Коростенський ЛГ АПК»**

Деревні породи	Площа, га	%
сосна	9950,5	48,7
ялина, ялиця	3,3	0,16
дуб високостовбурний	981,6	4,8
дуб низькостовбурний	106,1	0,5
граб	84,2	0,4
ясен	99,5	0,48
акація	29,0	0,14
береза	5283,5	25,9
осика	351,7	1,7
вільха	3533,2	17,3
липа	0,9	0,04
тополя	3,7	0,18

Діяльність підприємства базується на виконанні ключових завдань, серед яких: відтворення та збереження лісів, охорона і захист лісових масивів від пожеж та інших негативних чинників, лісозаготівля, боротьба зі шкідниками та хворобами деревостанів, раціональне використання земель лісового фонду, а також збереження біорізноманіття рослинного і тваринного світу.

Під час визначення класу пожежної небезпеки необхідно враховувати рівень щільності радіоактивного забруднення лісових ділянок, оскільки територія ДП «Коростенський ЛГ АПК» належить до 3Б зони радіоактивного забруднення з дозою 2,1–5 Кі/км².

РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ СТАНУ ЛІСОПОЖЕЖНОЇ НЕБЕЗПЕКИ У ДП «КОРОСТЕНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК»

3.1. Динаміка та структура лісових пожеж у досліджуваному лісгоспі

У цьому розділі розглянуто динаміку лісових пожеж протягом 2020–2025 років було проаналізовано зміну кількості лісових пожеж на території ДП «Коростенський лісгосп АПК» (табл. 3.1). За інформацією Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Житомирській області, упродовж цього п'ятирічного періоду зафіксовано 14 випадків лісових пожеж із загальною площею 209 га.

Таблиця 3.1.

Характеристика лісових пожеж у ДП «Коростенський лісгосп АПК»

Назва підрозділу	Статистика лісових пожеж/площ знищення, га						Тип лісової пожежі
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Коростенське лісництво	1/85,5	-	1/1,5	1/0,8	-	1/0,8	Низові (лісова підстилка)
Меленівське лісництво	1/2,2	-	1/0,7	-	-	1/0,5	Низові (лісова підстилка)
Горщиківське лісництво	1/49,9 1/62,3	1/0,5	1/0,8	-	1/0,3	1/0,4	Низові (лісова підстилка)
Ушомирське лісництво	1/3,0	-	1/0,5	-	1/0,2	1/0,5	Низові (лісова підстилка)
Всього:	5/202,9	1/0,5	4/3,5	1/0,8	2/0,85	4/2,2	

За 2020 року було зареєстровано 3 масштабні лісові пожежі, які охопили значні площі Горщиківського та Коростенського лісництв. Загальна площа, пройдена вогнем сягнула 197,7 га, що стало найбільшим показником за досліджуваний період. Упродовж 2021, 2023–2024 років спостерігалася значно нижча інтенсивність горіння: зареєстровано чотири випадки лісових пожеж із сумарною площею 2,15 га, що свідчить про локальний характер загорянь і вищу ефективність їх оперативної ліквідації.

У 2022 році, під впливом воєнних дій, на території Горщиківського, Коростенського, Меленівського та Ушомирського лісництв було зареєстровано лісові пожежі із загальною площею поширення вогню на 3,5 га. У 2025 році ситуація з виникненням лісових пожеж у всіх лісництвах залишилася подібною до попередніх років, а загальна площа загорянь становила 2,2 га.

Аналіз даних за 2020–2025 роки свідчить, що найбільшу кількість лісових пожеж зафіксовано у Горщиківському лісництві – 6 випадків із загальною площею 114,2 га (рис. 3.1).

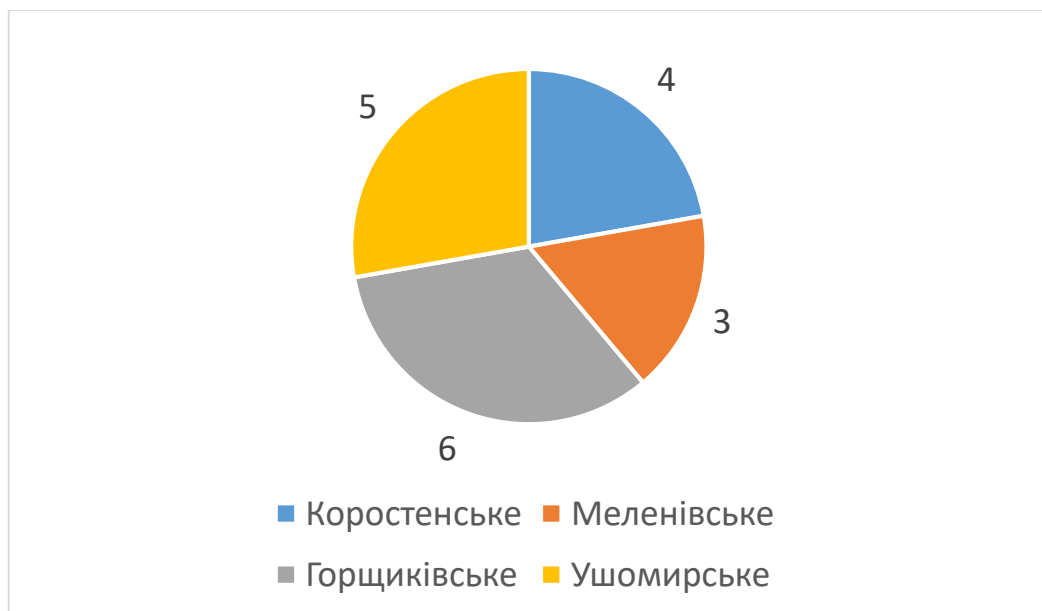

Рис. 3.1. Просторово-часовий розподіл лісових пожеж у ДП “Коростенський лісгосп АПК” за 2020-2025 роки

У Коростенському лісництві зареєстровано 4 пожежі, площа поширення вогню яких становила 88,6 га. В Ушомирському лісництві відмічено 5 випадків загорянь, однак їх сумарна площа була відносно незначною – 4,2 га. Найменші показники зафіксовано у Меленівському лісництві – 3 пожежі на площі 3,4 га.

За результатами аналізу встановлено, що всі зафіксовані лісові пожежі мали низовий характер і виникали виключно у насадженнях, де домінуючою породою є сосна звичайна. Це пов'язано з особливостями таких лісостанів, зокрема наявністю значної кількості сухої підстилки, смолистістю деревини та високою горючістю соснових насаджень, що сприяє швидкому поширенню вогню по поверхні ґрунту.

Вивчення причин виникнення загорянь показало, що упродовж 2020–2025 років домінуючим чинником був антропогенний вплив. Починаючи з 2022 року, з моменту повномасштабного вторгнення, пожежі у лісгоспі були зумовлені воєнними діями та обстрілами території Житомирщини. Зокрема, у період 16-20 березня 2022 року було зафіксовано низку лісових пожеж (табл. 3.2).

Таблиця 3.2.

Аналіз причин лісових пожеж у ДП “Коростенський лісгосп АПК”

Роки	Причини пожеж		
	Сільськогосподарський підпал	Необережне використання вогню	Бойові дії
2020	5	-	-
2021	-	1	-
2022	-	-	4
2023	-	1	-
2024	2	-	-
2025	2	1	1
Всього	9	3	5

Аналізуючи динаміку лісових пожеж встановлено, що упродовж 2020-2025 років домінуючими причинами їх виникнення були сільськогосподарські підпали сухої трави та післяжнивних залишків зернових культур, що спричинило 9 випадків загорянь. Окрім цього, ще 3 пожежі виникли внаслідок необережного поводження з вогнем, що додатково підтверджує значний вплив людського фактора. Унаслідок бойових дій було зафіксовано 5 випадків лісових пожеж, що стали додатковим фактором ризику для лісових масивів та призвели до ускладнення пожежної ситуації в окремих лісництвах.

Отримані результати свідчать про переважання антропогенних причин виникнення пожеж у досліджуваній період. У зв'язку з цим, враховуючи кількість випадків загорянь та спектр їх причин, керівництву лісгоспу доцільно посилити систему охорони лісів, зокрема удосконалити та активізувати комплекс протипожежних заходів, спрямованих на профілактику підпалів і підвищення рівня пожежної безпеки на території лісових масивів.

3.2. Характеристика системи протипожежних заходів у ДП “Коростенський лісгосп АПК”

Вивчення системи протипожежних заходів розпочато з аналізу нормативно-правової бази, яка регламентує організацію пожежної безпеки на підприємстві. До основних документів належать Закон України «Про пожежну безпеку» та «Правила пожежної безпеки в лісах України». Відповідно до вимог законодавства, щороку наказом керівника лісгоспу призначається відповідальна особа за забезпечення пожежної безпеки, а також затверджуються «Мобілізаційно-оперативний план гасіння лісових пожеж у ДП “Коростенський лісгосп АПК”» і комплексний план заходів щодо запобігання виникненню лісових пожеж [34].

У період підвищеної пожежної небезпеки для працівників лісового господарства організовуються навчання з ліквідації лісових пожеж. Такі тренування проводяться на базі лісопожежного центру у співпраці з фахівцями ДСНС у Житомирській області із залученням наявних сил і засобів для гасіння пожеж.

Організація підготовки до пожежонебезпечного періоду в лісгоспі проводиться завчасно та відповідно до затверджених планів, що сприяє підвищенню оперативності реагування на можливі загоряння.

У структурі лісгоспу функціонує лісова пожежна станція ЛПС І типу, яка забезпечує протипожежний захист у чотирьох лісництвах – Горщиківському, Коростенському, Ушомирському, Меленівському. Станція укомплектована необхідними засобами пожежогасіння (табл. 3.3).

Для здійснення охорони лісових масивів використовується патрульний автомобіль (1 одиниця) та переносні радіостанції (8 одиниць), що забезпечують оперативний зв'язок. З метою підвищення ефективності патрулювання для працівників лісової охорони розробляються маршрути об'їздів з урахуванням ступеня пожежної небезпеки окремих ділянок.

Крім того, у розпорядженні лісгоспу перебуває спеціалізована протипожежна техніка та обладнання (табл. 3.3), зокрема: пожежні автомобілі (5 одиниць), бортові автомобілі (2 одиниці), автоцистерна (1 одиниця), пожежні цистерни (5 одиниць), трактори (9 одиниць) з навісними плугами (9 одиниць), що використовуються для створення мінералізованих смуг.

З метою подальшого підвищення ефективності протипожежних заходів у лісгоспі передбачено оновлення матеріально-технічної бази шляхом закупівлі додаткових бортових автомобілів (4 одиниці), мотоцикла (1 одиниця) та навісних насосів (4 одиниці).

Таблиця 3.3.

Стан забезпечення засобами пожежогасіння у ДП “Коростенський лісгосп АПК” станом на 01.04.2025 року

Засоби пожежогасіння	ЛПС-1		Горщиківське лісництво		Коростенське лісництво		Меленівське лісництво		Ушомирське лісництво	
	Норма/в наявн.	Потреба	Норма/в наявн.	Потреба	Норма/в наявн.	Потреба	Норма/в наявн.	Потреба	Норма/в наявн.	Потреба
Пожежний автомобіль	х/1	-	1	-	х	1	х	1	х	1
Автоцистерни	х/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Автомобіль бортовий	1/1	-	1/х	1	1/х	1	1/х	1	1/1	-
Патрульний автомобіль	1/1	-	х	-	х	-	х	-	х	-
Трактори	1/1	-	1/2	-	1/2	-	1/2	-	1/2	-
Мотоцикл	1/0	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Пожежні напірні рукави, м.п.	160/3 60	-	160/ 160	-	160/ 160	-	160/ 160	-	160/ 160	-
Навісні насоси	х	х	1/1	1	1/х	1	1/х	1	1/х	1
Пожежні знімні цистерни	1/1	-	1/1	-	1/1	-	1/1	-	1/1	-
Плуги	х/1	х	2/2	-	2/2	-	2/2	-	2/2	-
Мотопомпи	1/3	-	1/1	-	1/1	-	1/1	-	1/1	-
Запалювальні апарати	20	х	2/2	-	2/2	-	2/2	-	2/2	-
Стаціонарні радіостанції	х	х	1/х	1	1/х	1	1/х	1	1/х	1
Переносні радіостанції	4/8	-	2/0	-	2/0	-	2/0	-	2/0	-
Ранцеві оприкувачі	20/20	-	5/15	-	5/15	-	5/15	-	5/15	-
Відра для води	х/5	-	10/10	-	10/10	-	10/10	-	10/10	-
Бідони для питної води	2/3	-	2/2	-	2/2	-	2/2	-	2/2	-
Лопати	50/50	-	40/40	-	40/40	-	40/40	-	40/40	-
Сокири	10/10	-	5/5	-	5/5	-	5/5	-	5/5	-
Граблі	10/10	-	5/5	-	5/5	-	5/5	-	5/5	-
Мотики	х	х	5/5	-	5/5	-	5/5	-	5/5	-
Кухлі для питної води	5/10	-	10/10	-	10/10	-	10/10	-	10/10	-
Захисний спецодяг	10/30	-	10/10	-	10/10	-	10/10	-	10/10	-
Бензопили	5/5	-	2/2	-	2/2	-	2/2	-	2/2	-
Пили поперечні	х/3	-	3/3	-	3/3	-	3/3	-	3/3	-

В лісгоспі для ліквідації низових пожеж у достатній кількості наявні первинні засоби пожежогасіння, зокрема пожежні напірні рукави до мотопомп (7 шт.), відра для води (40 шт.), ранцеві обприскувачі (60 шт.), лопати (210 шт.). Додатково для розчищення осередків загоряння використовуються бензопили (13 шт.) та поперечні пилки (15 шт.), сокири (30 шт.), мотики (20 шт.), граблі (30 шт.), що дозволяє оперативно локалізувати та ліквідовувати пожежі на початкових етапах їх розвитку.

У кожному лісництві облаштовано спеціальні пункти зберігання протипожежного інвентарю та обладнання, які застосовуються для боротьби з вогнем у лісових масивах.

Окремо варто відзначити, що працівники пожежних бригад забезпечуються засобами індивідуального захисту, зокрема захисним спецодягом (70 комплектів), кухлями для питної води (50 шт.), бідонами для питної води (11 шт.) та аптечками долікарської допомоги, що підвищує безпеку під час виконання робіт.

Згідно з мобілізаційно-оперативним планом ліквідації пожеж, у пожежонебезпечний період до гасіння залучаються органи міських та селищних територіальних громад, а також спеціальна ДПРЧ-8 м. Коростень, які формують особовий склад працівників для кожного лісництва та забезпечують необхідними засобами гасіння вогню (табл. 3.4).

Для ліквідації пожеж використовується спеціалізована техніка, зокрема пожежні автомобілі (7 одиниць), трактори (8 одиниць) для створення протипожежних розривів, мотопомпи (9 одиниць), а також ручний немеханізований інструмент (хлопавки, лопати), кількість якого відповідає чисельності залученого особового складу.

Таблиця 3.4.

**План гасіння лісових пожеж у ДП “Коростенський лісгосп АПК”
(пожежонебезпечний період 2026 року)**

Назва лісництва	Органи, що залучають ресурси для ліквідації пожеж	Сили і засоби, що залучаються				
		Особовий склад працівників	Пожежно-технічні засоби та обладнання			
			Автомобільна	Тракторна	Інша	Пожежний ручний інвентар
Коростенське	Коростенське лісництво	13	1	2	2	50
	Коростенська міська ОТГ	57	-	-	-	56
	ДПРЧ-8, м. Коростень	5	1	-	2	20
	Разом	75	2	2	4	126
Ушомирське	Ушомирське лісництво	16	1	2	1	50
	Ушомирська сільська ОТГ	38	-	-	-	40
	Горщиківська сільська ОТГ	6	-	-	-	6
	Разом	60	1	2	1	96
Меленівське	Меленівське лісництво	14	1	2	1	50
	Іршанська селищна ОТГ	20	-	-	-	20
	Коростенська міська ОТГ	10	-	-	-	10
	ДПРЧ-8, м. Коростень	5	2	-	2	20
	Разом	49	3	2	3	100
Горщиківське	Горщиківське лісництво	17	1	2	1	50
	Ушомирська сільська ОТГ	38	-	-	-	40
	Горщиківська сільська ОТГ	6	-	-	-	6
	Разом	61	1	2	1	96
	Всього:	245	7	8	9	418

Відповідно до затверджених термінів у ДП “Коростенський лісгосп АПК” здійснюються заходи з догляду за існуючими та створення нових мінералізованих смуг і протипожежних розривів (табл. 3.5).

Таблиця 3.5.

**Комплекс профілактичних заходів з попередження лісових пожеж у ДП
“Коростенський лісгосп АПК” на 2026 рік**

Назва заходів	Територія проведення	Кількість	Строк виконання	Відповідальна особа
Горщиківське лісництво				
Створення мінералізованих смуг, км	кварт. 1-53 кварт. 1-53	100 100	Квітень, вересень	Лісничий, помічник лісного
Догляд за мінералізованими смугами та протипожежними розривами, км	кварт.27-32 кварт. 35,40,50 кварт.30,34,41-43,48 кварт. 2,14,16,17,20	100 100 100 100	Квітень, травень, серпень, вересень	Лісничий, помічник лісного
Коростенське лісництво				
Створення мінералізованих смуг, км	кварт. 1-60 кварт. 1-60	100 100	Квітень, вересень	Лісничий, помічник лісного
Догляд за мінералізованими смугами та протипожежними розривами, км	кварт.19,39,48,52,53 кварт.50,55-57 кварт.10,11,16,35 кварт.19,39,48,52,53	100 100 100 100	Квітень, травень, серпень, вересень	Лісничий, помічник лісного
Меленівське лісництво				
Створення мінералізованих смуг, км	кварт. 1-67 кварт. 1-67	100 100	Квітень, вересень	Лісничий, помічник лісного
Догляд за мінералізованими смугами та протипожежними розривами, км	кварт.11,27,37,39,45,51 кварт.1-4,7-9 кварт.45,47,48,52,61,62, кварт.11,27,37,39,45,51	100 100 100 100	Квітень, травень, серпень, вересень	Лісничий, помічник лісного
Ушомирське лісництво				
Створення мінералізованих смуг, км	кварт. 1-59 кварт. 1-59	100 100	Квітень, вересень	Лісничий, помічник лісного
Догляд за мінералізованими смугами та протипожежними розривами, км	кварт.6-8,14,15,19,24 кварт.28,35,46-48,54 кварт.16-18,20,41,42 кварт.28,35,46-48,54	100 100 100 100	Квітень, травень, серпень, вересень	Лісничий, помічник лісного

Варто зазначити, що в лісництвах систематично здійснюється догляд за мінералізованими смугами та протипожежними розривами загальною протяжністю 1600 км, які ефективно стримують поширення низових пожеж на лісові масиви. Окрім цього, у 2026 році передбачено створення ще 800 км нових мінералізованих смуг і протипожежних розривів, що сприятиме посиленню протипожежного захисту територій.

У межах ДП “Коростенський лісгосп АПК” комплекс профілактичних заходів також включає проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи серед населення щодо дотримання правил пожежної безпеки в лісі та вимог перебування на лісових ділянках під час виконання лісгосподарських робіт (табл. 3.6). З цією метою працівники лісової охорони спільно з фахівцями ДСНС у Житомирській області здійснюють рейди з обстеження територій сільськогосподарських угідь і лісових масивів, а також проводять попереджувальні бесіди з громадянами щодо недопущення виникнення пожеж.

Упродовж 2024 року фахівцями лісгоспу було посилено інформаційно-роз’яснювальну роботу через засоби масової інформації: опубліковано 7 статей в інтернет-виданнях, а також проведено бесіди із сільськогосподарськими виробниками щодо дотримання правил під час проведення жнив і безпечного перебування поблизу лісових ділянок. Додатково до профілактичних заходів віднесено облаштування рекреаційних пунктів і місць тимчасового відпочинку, а також встановлення засобів наочної агітації з пожежної безпеки (10 білбордів і 190 аншлаків), що сприяє підвищенню рівня обізнаності населення.

Таблиця 3.6.

**Комплекс профілактичних протипожежних заходів у ДП
“Коростенський лісгосп АПК” (2026 рік)**

Назва заходів	Строк виконання	Відповідальні особи
Доукомплектування пунктів збереження пожежного інвентарю в лісництвах до нормативів, перевірка технічного стану засобів пожежогасіння	До 03.04.2026 року	Лісничі
Приведення у готовність ЛПС, пожежних автомобілів, перевірка та оновлення технічної документації і паспорта ЛПС	Перед початком пожежонебезпечного періоду	Головний лісничий, інженер з транспорту
Резерв ПММ для пожежних автомобілів, тракторів та іншої техніки	До 03.04.2026 року	Інженер з транспорту, лісничі
Створити ДПД та ДПК на підприємстві і в кожному лісництві, навчання і тренування з працівниками лісової охорони згідно програми, перевірка знань, інструктаж з пожежної безпеки та ОП	Перед початком пожежонебезпечного періоду	Лісничі, інженер з охорони та захисту лісу
Розробити та затвердити мобілізаційно-оперативний план дій у разі виникнення лісових пожеж та повідомлення виконавців	До 03.03.2026 року	Головний лісничий, інженер з охорони та захисту лісу, лісничі
Інформування в ЗМІ з питань пожежної безпеки, проведення профілактично-роз'яснювальної роботи серед населення і працівників лісництв з попередження виникнення пожеж	Протягом пожежонебезпечного періоду	Інженер з охорони та захисту лісу, лісничі, майстри лісу, лісники
Оформлення та додаткове облаштування рекреаційних пунктів	До 03.04.2026 року	Лісничі
Ремонт пунктів відпочинку і встановлення аншлагів з протипожежної тематики	До 03.04.2026 року	Лісничі, майстри лісу, лісники
Створення мінералізованих смуг по периметру молодняків, поновлення мін.смуг і протипожежних розривів, перекриття позапланових доріг у лісові масиви	До 03.04.2026 року	Лісничі, майстри лісу, лісники
Очищення лісосік від порубкових решток	Перед початком пожежонебезпечного періоду	Лісничі, майстри лісу, лісники
Введення заборони на відвідування лісів населенням та пересування транспортом	У період підвищеної пожежної небезпеки	Лісничі, майстри лісу, лісники
Видання наказу про призначення відповідальних осіб за дотримання пожежної безпеки у лісництвах	До 03.03.2026 року	Головний лісничий

На постійній основі рейдові перевірки для виявлення порушників правил пожежної безпеки	У період пожежної небезпеки	Лісничі, пом. лісничих, майстри лісу, лісники
Забезпечити зв'язок, чергування відповідальних осіб під час ліквідації пожеж, їх транспортування, підготовка автомобілів і тракторів з плугом або дисковими знаряддями	У період пожежної небезпеки	Інженер з охорони та захисту лісу, лісничі
Заборонити залучення ДЛЮ до робіт не за призначенням у пожежонебезпечний період	У період пожежної небезпеки	Лісничі, майстри лісу
Розробити план реалізації протипожежних заходів у лісництвах на 2026 рік	До 03.03.2026 року	Лісничі
Виконання розроблених у кожному лісництві планів протипожежних заходів, комплексного та мобілізаційно-оперативних планів	У визначені строки	Виконавці

Аналіз практичного досвіду ліквідації лісових пожеж нового типу, що виникали у 2020 та 2025 роках, дає змогу визначити першочергові заходи запобігання та гасіння пожеж у лісгоспі. До них належать:

- безперервне та ефективне здійснення протипожежної пропаганди;
- постійний моніторинг рівня пожежної небезпеки з урахуванням кліматичних умов;
- оперативне гасіння осередків пожеж протягом 10-15 хвилин після їх виявлення за допомогою систем відеоспостереження в умовах змін клімату;
- забезпечення готовності та злагодженої роботи лісопожежних станцій лісгоспу, підрозділів ДСНС України та добровільної пожежної охорони відповідно до рівня пожежної небезпеки;
- своєчасне оповіщення про виникнення пожежі;
- впровадження сучасних підходів до локалізації та ліквідації лісових пожеж, які включають не лише традиційні методи (застосування води, створення мінералізованих смуг), а й контрольований відпал із дотриманням вимог безпеки та залученням кваліфікованого персоналу.

ВИСНОВКИ

1. За період 2020-2025 років у ДП “Коростенський лісгосп АПК” зареєстровано 17 лісових пожеж із загальною площею вигорання 210,75 га. Найбільша кількість загорянь припадає на 2020 рік - 5 випадків із площею 203 га, що було зумовлено переважно антропогенним впливом. У 2022 році, внаслідок бойових дій, зафіксовано 4 пожежі із відносно незначною площею 3,5 га. У 2021, 2023–2025 роках інтенсивність горіння була суттєво нижчою: зафіксовано 8 випадків лісових пожеж із загальною площею 4,35 га, що вказує на їх локалізований характер та підвищену ефективність оперативного гасіння.

2. Встановлено, що основними причинами виникнення лісових пожеж є сільськогосподарські підпали, спалювання сухої рослинності та необережне поводження з вогнем з боку населення, що спричинило 12 випадків загорянь.

3. У лісгоспі функціонує лісова пожежна станція I типу (ЛПС), яка забезпечена необхідною пожежною технікою та ручним інструментом для оперативної ліквідації лісових пожеж.

4. Упродовж пожежонебезпечного сезону для працівників лісопожежної служби регулярно проводяться спеціалізовані навчання та практичні тренування з гасіння пожеж у лісових масивах, що сприяє підвищенню їх професійної підготовки та ефективності дій під час ліквідації загорянь.

5. Для ефективного патрулювання лісових масивів розроблено маршрути руху з урахуванням рівня пожежної небезпеки окремих ділянок.

6. Усі лісництва забезпечені необхідними протипожежними засобами та обладнанням відповідно до нормативних вимог і чисельності особового складу, що залучається до гасіння пожеж.

7. В умовах воєнного стану для оперативного виявлення осередків задимлення та загорянь застосовуються сучасні системи відеоспостереження та

дані супутникового моніторингу, що надходять до пунктів управління ДСНС у Житомирській області.

8. Керівництво лісгоспу у процесі організації протипожежних заходів враховує попередній досвід, щорічно вдосконалює систему профілактики пожеж та адаптує її до умов воєнного стану й впливу кліматичних факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична довідка про пожежі та їх наслідки в Україні за 12 місяців 2025 року. <https://dsns.gov.ua/upload/2/5/5/1/7/8/2/analitichna-dovidka-pro-pozezi-2025.pdf>
2. Бездітко Л.В., Мельнічук Ю.А., Омельченко Ю.І. Система забезпечення пожежної безпеки у лісовому господарстві. *Наукові читання - 2026* : матеріали наук.-практ. конф. науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів НІП Екології та лісу (01 травня 2026 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2026. С. 20-22.
3. Бездітко Л.В., Васьков Є.М., Гордійчук В.В. Аналіз лісових пожеж на Житомирщині. Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва : матер. V Міжн. наук.-практ. інтернет-конф. (18 квітня 2025 р.). Біла Церква: БНАУ, 2025. С.117-120.
4. Бондар О.І., Фінін Г.С., Шевченко Р.Ю. Екологічні виклики воєнного часу: оцінка впливу на довкілля. *Екологічні науки*, 2022. Вип.4 (43). С.40-49.
5. Герасименко І.М., Соловійова О.О., Пронь С.В. Перспективні напрями боротьби з пожежами у лісовому господарстві України. *Нац. вісник НЛТУ України*. 2021. Т.31. №3. С.27-33.
6. Глова М.М., Олива Т.Є., Фірман В.М. Наслідки впливу бойових дій на природно-заповідний фонд окупованих територій України. Проблеми та перспективи розвитку систем безпеки життєдіяльності : матер. XIV Міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених, курсантів та студентів (28-29 бер. 2019 р.). Львів, 2019. С. 135-136.
7. Державна служба з надзвичайних ситуацій України. URL : <https://www.dsns.gov.ua/>
8. Державне агентство лісових ресурсів України URL : <https://forest.gov.ua/>

9. Діденко П. В., Устименко В. І., Бакай Б. Я. Лісові пожежі на Поліссі та їх вплив на довкілля. *Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість*, Київ. 2010. Вип.45. С. 138-145.
10. Дочірнє підприємство «Коростенський лісгосп “АПК”». https://c.forest.gov.ua/fileadmin/user_upload/Korostenskii_APK.pdf
11. Дрєв Д. В., Валерко Р. А. Динаміка пожеж у природних екосистемах Житомирської області. “Сучасні екологічні системи урбанізованих територій” : матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. 2020 р., Житомир. Поліський національний університет, 2020. С.34-36.
12. Екологічні наслідки війни. Пів року болю України / 2022. URL: <https://eco.rayon.in.ua/blogs/536709-ekologichni-naslidki-viyni-pivroku-bolyu-ukraini>
13. Зібцев С.В. Проблема радіаційних лісових пожеж на землях забруднених внаслідок аварії на ЧАЕС. *Наук. вісн. НАУ*, 2007, № 104. С. 88-93.
14. Зібцев С. В. Аналіз особливостей лісопожежної обстановки та стану протипожежної охорони лісу в зонах радіаційного забруднення. *Наукові доповіді НАУ*. Київ. 2006. №4(5).
15. Зібцев С.В., Кременецька Є.О., Шевченко С.В., Балашов Л.С., Плюта П.Г. Моніторинг біорізноманіття лісових насаджень зони відчуження. *Наук. вісник НУБіП України. Сер. : Лісівництво та декоративне садівництво*. 2012. Вип. 171(3). С. 130-137.
16. Зібцев С.В., Сошенський О.М., Миронюк В.В., Гуменюк В.В. Ландшафтні пожежі в Україні: поточна ситуація та аналіз діючої системи охорони природних територій від пожеж. *Ukrainian journal of forest and wood science*, 2020. 11 (2). 15-31.

17. Зібцев С.В., Сошенський О.М., Гуменюк В.В., Корень В.А. Багаторічна динаміка лісових пожеж в Україні. *UKRAINIAN JOURNAL OF FOREST AND WOOD SCIENCE*. Vol.10, № 3, 2019. С. 27-40.
18. Зібцев С. В., Борсук О. А. Охорона лісів від пожеж у світі та в Україні – виклики ХХІ сторіччя та перспективи розвитку. *Лісове і садово-паркове господарство*. Київ, 2012. №1. С.49-63.
19. Інтегрована система охорони лісів від пожеж : монографія / С. В. Зібцев [та ін.]. Київ : Наукова столиця, 2020. 350 с.
20. Ірланд Л. С., Яворівська Л. А., Зібцев С. А. Російське вторгнення: швидка оцінка впливу на ліси України. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. Львів, 2023. Вип.25. С.146-155.
21. Коваль М. С. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. 306 с.
22. Кузик А.Д. Екологічні аспекти лісових пожеж. Проблеми екологічної безпеки та якість середовища : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 грудня 2010 р.). Львів : ЛДУ БЖД, 2010. С. 7-9.
23. Кузик А.Д. Оцінювання пожежної небезпеки лісів за умовами погоди. *Нац. вісник НЛТУ*, 2021. Т.21. №1. С.74-81.
24. Кузик А.Д. Вплив воєнних дій на лісові екосистеми України та їх післявоєнне відновлення. *Вісник ЛДУ БЖД*, 2023. №27. С.16-22.
25. Кученко Б., Тестов П. Лісові пожежі внаслідок російського вторгнення та перспективи повоєнного відновлення українських лісів: аналітична записка. 2023. 13 с.
26. Ліси у вогнях війни. Втрачено понад 1000 квадратних кілометрів. URL: <https://uwecworkgroup.info/uk/flames-of-war-how-ukraine-lost-over-1000-square-kilometers-of-forest/>

27. Лісоуправління на територіях, забруднених вибухонебезпечними предметами / С.В. Зібцев, О.М. Сошенський, Г.Г. Йоганн та ін. 2022. 148 с.
28. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2022 році. <https://www.dsns.gov.ua>
29. Пацева І.Г., Алпатова О.М., Демчук Л.І. Сучасний стан навколишнього середовища в умовах впливу війни. *Екологічні науки*, 2022. Вип. 4(43). С.19-22.
30. Пацев І.С., Барабаш О.В., Пацева І.Г. Вплив воєнних дій на лісові екосистеми Житомирщини. *Екологічні науки*. 2023. № 5(50). С 114-118.
31. Пожежі під час війни в Україні: веб-сайт. URL: <https://uriffm.org.ua/uk/news/521> (дата звернення 20 травня 2025 р.).
32. Положення про лісові пожежні станції. (Наказ Держкомлісгоспу України від 27.12.2004. № 527). URL : <https://zakon.rada.gov.ua>
33. Природа та війна: як військове вторгнення Росії впливає на довкілля України – 2022. URL: <https://ecoaction.org.ua/pryroda-tavijna.html>
34. Рекомендації щодо гасіння лісових та торф'яних пожеж. Київ : УкрНДІ ПБ, 2007. 38 с.
35. Сидоренко С.Г., Мельник Є.Є. Удосконалення методики оцінювання природної пожежної небезпеки ділянок лісового фонду на основі ризиків орієнтованого підходу. *Агроекологічний журнал*. 2023. №2. С.74-82.
36. Сидоренко С.Г., Сидоренко С.В. Аналіз горимості лісів України як передумова лісопожежного районування. *Лісівництво та агроеліорація*. 2020. №137. С.91-101.
37. Смотр О. О. Аналіз сучасних тактичних способів ліквідації лісових пожеж і їх технічне забезпечення. *Пожежна безпека*. 2019. Вип.17. С.126-131.
38. Тарабан Д.А., Радченко О.С. Використання сучасних технологій у виявленні та моніторингу лісових пожеж. *Лісівництво, деревообробка та*

озеленення: стан, досягнення та перспективи : матер. Міжн. наук.-практ. конф. (22-25 жовтня 2023 р.) Харків : ДБТУ, 2023. С.70-71.

39. Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник. Офіційна сторінка. URL:<http://zapovidnyk.org.ua/index.php?fn=zvit>

40. Як бойові дії впливають на екосистеми, та чи зможе природа відновитися самостійно. WWF-Україна | WWF ukraine. URL: <https://wwf.ua/?7828466/war-and-nature-wwf-shotam>